نوروپاتی نخاعی ـ چشمی
در اثر مداوا باداروهای حاوی کلیوکینول

دکتر هوشنگ دولت‌آبادی *

مجله نظام پزشکی
سال سوم ، شماره ۴ ، صفحه ۳۰۹ ، ۱۳۵۲

نامه به مجله

در سالهای اخیر بیماری خاصی مورد توجه قرار گرفته است که علائم بالینی آن بیحسی دست‌وپا و گاهی تغییرات دژنراتیو در عصب بینائی است و معمولا بعد از دوره‌های طولانی مداوا برای اختلالات گوارشی بخصوص اسهال بروزمیکند. زبان این بیماران وهمچنین ادرارشان کم‌وبیش سبزرنگ است و اغلب همین نشانه موجب مراجعه آنان به‌پزشك میشود.

بیماری درابتدا باتوجه به نشانه‌های بالینی‌اش «نوروپاتی تحت ـ حاد نخاعی چشمی»(*) نام گرفت اما بعد معلوم‌شد عامل بوجود ـ آورنده بیماری داروهائی‌هستند که برای‌معالجه اختلالات گوارشی تجویز میشوند و ریشه کلیوکینول (**) دارند (۱). ماده سبز رنگی‌هم که موجب سبزشدن زبان وتغییر رنگ ادرار میشود در حقیقت همین کلیوکینول‌است (۲). اکثر موارد بیماری درژاپن مشاهده شده‌است. اماموارد معدودی‌نیز از استرالیا(۳)وهلند(۴) گزارش داده شده و بدینترتیب مسلم شده است که بیماری رابطه با خصوصیات نژادی یاطرز زندگی ژاپنی‌ها ندارد .

اخیراً نتایج حاصل ازبررسی پردامنه‌ای که دراین زمینه‌درژاپن به‌انجام رسیده انتشاریافته است(۵). دراین گزارش ۲۴۵۶مورد بیماری از تمام ژاپن جمع‌آوری وبررسی‌شده‌است : تعداد زنان بیمار تقریباً دو و نیم برابر مردانست . در دهسال اول عمر، بیماری دیده نشده است . بیشتر بیماران زنان میانسال‌بوده‌اند. هفتاد وپنج‌درصد بیمارانی که گزارش دقیق از دیرینه‌آنهاموجود بود بطور قطع در ششماه قبل ازبروز علائم ، داروهای حاوی کلیوکینول‌مصرف کرده‌بودند. درموردبیست‌وپنج درصدباقیمانده هم‌نقش‌دارو را نمیتوان بااطمینان نفی‌کرد، زیرا در ژاپن ۱۸۴ فرآورده داروئی‌حاوی‌کلیوکینول بدون نسخه قابل‌خریداریست واغلب‌بصورت داروی‌خانگی‌برای درمان اختلالات گوارشی مورد استفاده قرار میگیرد.

تقریباً ۶ درصد بیماران در اثر بیماری مرده‌اند . در میان این عده تعداد زنان اندکی بیش از دو نیم برابر مردان بوده است وباافزایش‌سن، نسبت بروز مرگ‌دراثر بیماری بیشتر بوده‌است. مقدار متوسط دارو که به پیدایش علائم بیماری منجر شده ۴۰ گرم کلیوکینول است اما درمواردی بعداز مصرف ۱۰ گرم نشانه‌ها ظاهر شده‌اند. بعداز بروز علائم ، قطع دارو یاادامه‌آن درشدت بیماری تغییری پدید نیاورده است . شیوع فصلی بیماری درتابستان،مشاهده‌شده‌است. بعدازمنع‌فروش‌آزاد داروهای حاوی کلیوکینول درسال ۱۹۷۰ ، بیماری در ژاپن کاهش فوق‌العاده پیدا کرده است .

نگاهی به‌صورت‌داروهای حاوی‌کلیوکینول نشان میدهدکه این داروها بمقدارفراوان درایران‌برای‌درمان اسهال مصرف میشوند و کمتر کسی بدون مصرف مقادیر کم و بیش آنهـا تابستان را سرمیکند!

منظور از نوشتن این سطور، جلب‌توجه همکاران ارجمندبه‌وجود موارد احتمالی این بیماری در ایران است . بعبارت دیگر باید به‌مجموعه علائم : بیحسی دست وپا، اختلال بینائی، سبزی زبان وسبزی رنگ ادرار توجه داشت تااگرمعلوم شودکه این‌بیماری درایران وجود دارد ، مورد بررسی بیشتر قرارگیرد .

* گروه داخلی دانشکده پزشکی، دانشگاه تهران.

* Subacute Myelo-optic Neuropathy (S.M.O.N.) ** Clioquinol.

REFERENCES:

1- Igata A and Y.Toyakura. Muench. Med. Wschr. 113, 1062,1971.
2- Tamura, Z. SMON. Res. Committee Rep. June, 1970.
3- Selby, G. Lancet I, 123, 1972.
4- Bron, H. et al. Ned. Tijdschr. Geneesk. 116, 1615, 1972.
5. Nakae, K. et al. Lancet I, 171, 1973.